

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ ТА ЕКОЛОГІЧНІСТЬ ОСВІТНЬОГО ПРОСТРУ

У статті здійснено аналіз сучасних умов соціалізації особистості. Подано загальну характеристику процесу соціалізації особистості в освітньому просторі. Презентовано робочу модель, яка відображає складові процесу соціалізації особистості. Обґрунтовано необхідність побудови освітнього простору за принципом екологічності як значущої умови ефективною соціалізації особистості.

Ключові слова: *соціалізація особистості, принцип екологічності, освітній простір, соціальне середовище.*

Сьогодні питання визначення компетенцій, які необхідні сучасній людині, обговорюються на глобальному, світовому рівні. Усі дослідження й прогнози свідчать, що особистісні та соціальні властивості є найбільш значущими для життєдіяльності й самореалізації сучасної людини. Отже, набуває актуальності й проблема вивчення соціалізації особистості в умовах кардинальних змін в усіх сферах життя та побудови нових відносин, що відповідають становленню громадянського суспільства в Україні.

Ми спостерігаємо якісні суспільні зміни, перехід у такі реальності життєдіяльності людства, коли домінуючу роль відіграють інформаційні впливи. Головною особливістю сучасного інформаційного суспільства є активна відкритість світу людині й людини всьому світу, вихід її за межі звичного середовища у принципово новий, інформаційний простір. Інформація буквально захопила людину, вона значуще впливає на її свідомість, змінюючи потреби, можливості. Розвиток цього нового простору життєдіяльності людини зумовлює виникнення нових систем міжособистісної взаємодії та спілкування, потребує опанування специфічного характеру соціальних відносин загалом, фактично вимагає нового способу життя. Активна експансія інформаційного простору суттєво змінює те, що для нас є дуже важливим, умови і форми отримання й привласнення знань, утворюючи складне співвідношення «інформація – знання – пізнання – освіта».

Соціалізація як феномен є об'єктом досліджень широкого кола суспільних наук. Однак ми вважаємо, що саме соціально-психологічний аналіз є фундаментом розуміння механізмів і чин-

ників, які зумовлюють і детермінують цей процес та впливають на загальний стан суспільства.

У найбільш загальному трактуванні соціалізація особистості – це складний процес привласнення, освоєння та подальшої трансляції соціального змісту як власного суспільного й індивідуального досвіду, реалізація якого шляхом послідовних змін детермінант у взаємовідносинах людини в соціумі визначає її входження в це суспільство як особистості [2; 6; 11; 12; 14; 16; 18; 21].

Складність процесу соціалізації полягає в тому, що він шляхом трансформацій багаторівневого та багатофункціонального соціального середовища відображається в системній цілісності певної особистості.

Отже, ми вважаємо, що процес соціалізації можна подати як системну цілісність трьох процесів:

1) *процес привласнення* як набуття людиною доступних їй у певному середовищі соціальних і культурних змістів, які утворюються під час певної взаємодії з оточенням;

2) *процес освоєння* як інтеріоризація цінностей соціуму, послідовне відтворення власної системи цінностей та «вбудовування» її в цілісну організацію особистості та власний простір взаємодії;

3) *процес трансляції* власного (особистісного) соціального змісту як презентація індивідуального способу життя особистості та конструювання соціального середовища і взаємодії в ньому.

Кожен із цих процесів здійснюється за рахунок послідовного розгортання індивідуалізованих психологічних механізмів диференціювання та подальшої інтеграції соціальних змістів, які виникають у системі соціальних відносин певного суспільства, соціуму, групи. Оскільки ці змісти та соціальне середовище загалом є динамічними явищами, результатом соціалізації стають усе нові й нові властивості особистості, яких вона набуває в процесі своєї життєдіяльності, завдяки включенню, встановленню або побудови нових взаємозв'язків і відносин з іншими людьми, спільностями, системами [21].

Освіта як інститут соціалізації сьогодні стикається з рядом проблем: з одного боку, відсутність чітко визначених норм, ідей та ідеалів, постійна зміна пріоритетів, пошук нових суб'єктностей, а з іншого боку, пошук гармонії між зовнішніми викликами й внутрішніми (психологічними) потребами особистості щодо пізнання та самореалізації. Тут виникає необхідність пошуку відповідей на найнагальніші питання про те:

– що саме має транслювати соціум особистості, яка формується, на різних етапах її соціального становлення;

– які плани і програми життєдіяльності має опанувати особистість, щоб бути успішною та ефективно соціалізованою;

– на яких світоглядних принципах особистість має освоювати існуючий соціальний світ, відтворювати ставлення до нього.

Метою статті є обґрунтування робочої моделі соціалізації особистості як основи задля визначення ефективності соціалізації особистості в освітньому просторі за принципом екологічності.

Проведений нами аналіз сучасних досліджень соціалізації особистості дає змогу стверджувати, що основу стратегій соціалізації особистості в освітньому просторі має становити така його організація, яка зумовлює набуття *здатностей* щодо диференціювання соціальних змістів під час безпосередньої соціальної взаємодії в різноманітні соціальних утворень, *готовності* до поступової рефлексії та інтеграції набутих змістів у власні світоглядні принципи, *прагнення* до розширення різноманітності цих змістів, а також свідомого *здійснення* змін власного середовища й оточення відповідно до цих принципів. Визначення основних напрямів і змісту соціально-психологічного супроводу цього процесу в освітній організації вимагає побудови певної моделі соціалізації особистості, яка дасть змогу запропонувати певні програми розвитку соціальності особистості в освітньому просторі за сучасних умов нестабільності суспільства.

Основним відображенням соціалізації особистості, на нашу думку, є її здатність та/або готовність до життєтворчості й життєздійснення. Ресурсом за умов швидкоплинності та нестабільності сучасного життя тут має бути сформованість щонайменше таких особистісних властивостей, як життєстійкість, соціальна мобільність і соціальна компетентність. Зазначимо, що ці властивості є основою ресурсного контенту, але припускаємо його системну відкритість та необхідність більш детального вивчення відповідно до вимог сьогодення. Загалом сформованість ресурсного контенту пов'язана з особистісною готовністю до побудови життєвої перспективи або наявністю сформованого прагнення до такої побудови.

Отже, можна запропонувати робочу модель соціалізації особистості, яка відповідає розумінню того, що особистість опановує соціальний зміст шляхом здійснення трьох основних процесів соціалізації (привласнення, освоєння, трансляція), кожен з яких вимагає диференціювання певного змісту та послідовної інтеграції його до власних особистісних структур. Відтворення соціальних змістів у внутрішніх та зовнішніх планах становить основу життєтворчості й життєздійснення, індивідуальна специфіка яких впливає на динаміку й трансформацію життєвого шляху та вибір способів життєдіяльності (рис.).

Більшість дослідників згодні з тим, що зміст, форми й способи соціалізації мають безпосередній зв'язок із соціальними, культурними, економічними і навіть фізичними умовами, які піддаються сьогодні значним динамічним змінам. Нестабільність у суспільстві,

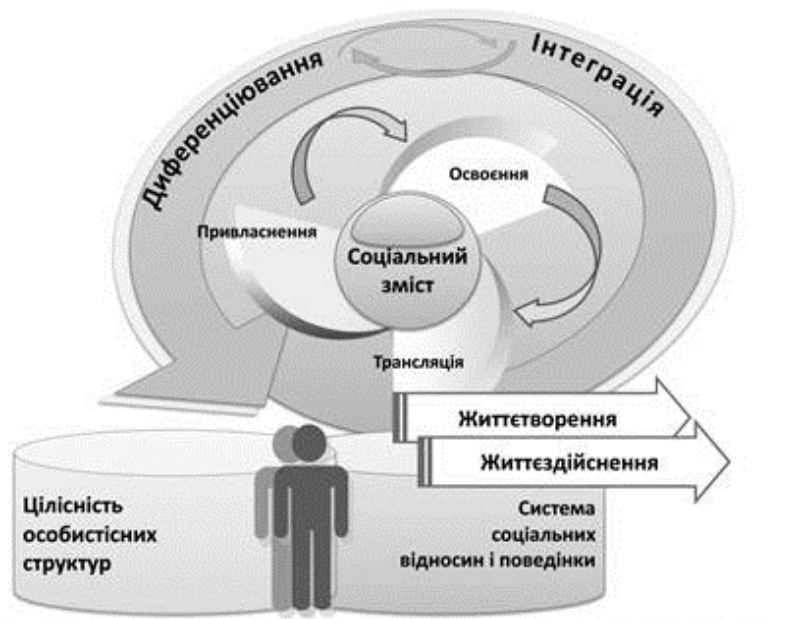

Рис. Модель соціалізації особистості

реформування ключових соціальних інститутів, перш за все освітніх, зміни моральних пріоритетів вимагають оновлення ціннісних змістів, які є основою становлення особистості, її самосвідомості. Більшість відомих теорій соціалізації досліджують процеси набуття соціального досвіду за умов стабільного прогнозованого поступового розвитку суспільства [10; 16; 18; 22].

Сучасна ж ситуація життєдіяльності суспільства, як в Україні, так і у світі, може бути охарактеризована як ситуація «стабільної нестабільності», що ускладнює інтеграцію соціальних змістів середовища, котре дуже швидко змінюється. Зигмунт Бауман, характеризуючи сучасність вводить поняття «текучая (мінлива) сучасність» [1], а відтак, можна говорити, що сьогодняшня багатовимірна культура передбачає «рідку» соціалізацію, у якій можлива багатоаспектна і неспрямована соціальна дія, а результат її може бути відтермінованим, латентним [9]. Це, перш за все, зумовлено тим, що система трансляції соціальних змістів стала глобальною, різноспрямованою, багатогранною, а репертуар моделей поведінки та спектр соціальних ролей, з якими стикається особистість, дуже різноманітний, ситуативний і суперечливий. До того ж сьогодні ми спостерігаємо різновекторність, а іноді й взаємовиключеність нормативного наповнення соціальних змістів, які презентують психологію та соці-

альність певного суспільства, спільноти, соціальної групи тощо, що також ускладнює соціалізацію особистості [3; 7; 8; 13; 15; 17].

За умов нестабільності, коли трансформації, різноспрямованість розвитку та нестійкість суспільства призводять до невизначеності й зміщення системи ціннісних орієнтацій, труднощів побудови адекватної поведінки, програм життєдіяльності особистості, виникає потреба пошуку стратегій цілеспрямованого впливу, які мають спрямованість на гармонізацію системи «людина – людина», з одного боку, та «людина – середовище» – з іншого .

Ми вважаємо, що багатогранність сучасного освітнього простору відкриває реальні можливості задля ефективної соціалізації особистості майбутнього, а вирішальним є така організація освітньої взаємодії за будь-яких її форм, котра б відповідала принципу екологічності [19, 20].

Відповідно до принципу екологічності, запропонованого Ю.М. Швалбом [20], оцінювати як екологічну слід таку взаємодію, що створює двосторонні умови для розвитку всіх значущих компонентів системи. Якщо характеристики середовища поліпшують умови розвитку людини, то можна говорити про екологічно позитивний зв'язок. Він стає по-справжньому екологічним, якщо сама людина своїми діями поліпшує умови функціонування та розвитку компонентів самого середовища. Однак найвищий рівень екологічності буде мати така діяльність людини, яка завдяки розвитку елементів оточення створює середовище власного розвитку.

У сучасних дослідженнях екологічної проблеми виокремлено значну кількість аспектів її вивчення: як глобальної проблеми, як проблеми кризового екологічного стану, як світоглядної та етичної проблем, як проблеми сучасного способу життя тощо. За будь-якого аспекту в процесі дослідження суттєвого значення набуває проблема вивчення й формування екологічної свідомості, яка має характеризуватися новим типом ставлення людини до природи, людини до людини й суспільства в цілому, до самої себе [4]. Це стає базовою складовою життєвості освітнього середовища як простору соціалізації особистості.

Вивчення питань, які окреслюють межі досліджень з екологічної проблематики в сучасній освіті, дає змогу визначити, що більшість їх спрямована на формування розуміння важливості балансу між можливостями природи і потребами людини, між потребами сучасного виробництва й створення екологічного довкілля та його оздоровлення. Але забезпечення екологізації свідомості, безумовно, вимагає не лише свідомого ставлення до навколишнього світу, вирішення проблем «чистого» середовища, а й екологічності відтворення власної особистості як суб'єкта освітнього взаємодії з іншими суб'єктами цього простору й власне екологічності освітнього

простору.

Отже, можна виокремити такі напрями дослідження соціалізації особистості в контексті екологізації освітнього простору:

- пошук стратегій соціалізації особистості шляхом гармонізації освітнього простору відповідно до змін у системі трансляції досвіду в суспільстві [5];
- соціально-психологічне забезпечення соціалізації особистості в контексті побудови екологічного віртуального освітнього простору;
- проектування екологічно безпечної освітньої діяльності як умови соціалізації особистості;
- специфіка диференціювання освітніх і культурних змістів як умови інституціональної соціалізації особистості в освітньому просторі;
- чинники щодо збереження екологічності внутрішнього світу особистості за умов швидкоплинності й множинності контактів у різних соціальних групах;
- конструювання власного соціального простору і побудова гармонійних зв'язків з множиною інших соціальних утворень (просторів);
- виявлення основ функціонування соціальних норм і цінностей у межах соціалізації певної особистості як суб'єкта освітнього простору;
- об'єднання усіх суб'єктів освітнього простору задля відтворення його екологічності;
- дослідження співвідношення множинності нормативно-ціннісних систем певної особистості й відповідних їм паттернів соціальної поведінки як основи соціалізації й ефективного способу життя.

Саме в такому контексті дослідження соціалізації особистості, на нашу думку, можна відпрацьовувати конкретні стратегії набуття соціальності й входження до соціального середовища власне як цілісної особистості. Екологізація свідомості зумовлює глибинні трансформації соціальної взаємодії в будь-яких системах, а освітній простір має сприяти появі нових типів ставлення людини до соціальної дійсності, до природи, один до одного, породжуючи потреби гармонійності світоглядних орієнтацій, відповідності різноманіттю соціальних ситуацій.

Список використаних джерел

1. Бауман З. Текучая современность / З. Бауман. – СПб. : Питер, 2008. – 240 с.
2. Весна Е. Социализация и индивидуализация: Закономерности и механизмы / Е.Б. Весна. – М. : МПСИ, 1997. – 200 с.

3. Гарькавец С. Соціально-психологічні впливи та процес соціалізації особистості в умовах трансформаційних змін / С. Гарькавец // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія. Психологія. – 2014. – №1(1). – С. 27–30.
4. Горбань Г.О. Управлінська діяльність: екологія відповідальності / Г.О. Горбань // Актуальні проблеми психології : зб. наук. праць / Ін-т психології ім. Г.С. Костюка НАПН України ; за ред. С.Д. Максименка. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2010. – Т. 7: Екологічна психологія. – Вип. 23. – С. 49–53.
5. Дубовская Е.М. Транзитивность общества как фактор социализации личности [Электронный ресурс] / Е.М. Дубовская // Психологические исследования. – 2014. – Т. 7. – №36. – С. 7. – Режим доступа: <http://psystudy.ru/index.php/num/2014v7n36/1018-dubovskaya36.html>
6. Леутина А.Л. Социализация детей в современных педагогических исследованиях / А. Л. Леутина // Вопросы образования. – 2014. – №3. – С. 152–173.
7. Кобазева Ю.А. Исследование процесса социализации современных подростков в отечественной психологии / Ю.А. Кобазева // Психология обучения. – 2007. – №5. – С. 47–55.
8. Корягина Н.А. Творческая активность как фактор социализации личности / Н.А. Корягина // Психология XXI столетия / под ред. В.В. Козлова. – Ярославль : МАПН, 2008. – Т. 1. – С. 351–354.
9. Марцинковская Т.Д. Проблема социализации подростков в современном мультикультурном пространстве [Электронный ресурс] / Т.Д. Марцинковская, И.В. Чумичева // Психологические исследования. – 2015. – Т. 8. – №39. – С. 10. – Режим доступа: <http://psystudy.ru/index.php/num/2015v8n39/1094-martsinkovskaya39.html>.
10. Милёхин А.В. Актуальные проблемы социализации старшекласников в образовательном учреждении / А.В. Милёхин // Психологическая наука и образование. – 2011. – №3. – С. 122–128.
11. Милёхин А.В. Проблема социализации старших школьников в условиях современного образования [Электронный ресурс] / А.В. Милёхин // Психологическая наука и образование. – 2011. – №3. – Режим доступа: www.psyedu.ru.
12. Москаленко В.В. Соціалізація особистості : монографія / В.В. Москаленко. – К. : Фенікс, 2013. – 540 с.
13. Москаленко В.В. Проблема виховання в контексті соціалізації особистості / В.В. Москаленко // Соціальна психологія. – 2005. – №2. – С. 3–17.
14. Мудрик А.В. Социализация вчера и сегодня / А.В. Мудрик. – М. : МПСИ, 2006. – 431 с.
15. Орбан-Лембрик Л.Е. Вплив кризових і стабільних періодів життя людини на процес її соціалізації у суспільстві / Л.Е. Орбан-Лембрик // Психологія і суспільство. – 2003. – №2. – С. 55–65.
16. Петровский А.В. Проблема развития личности с позиций социальной психологии / А.В. Петровский // Вопросы психологии. – 1984. – №4. – С. 15–30.

17. Фельдштейн Д.И. Глубинные изменения современного Детства и обусловленная ими актуализация психолого-педагогических проблем развития образования / Д.И. Фельдштейн // Вестник практической психологии образования. – 2011. – №1(26). – С. 45–54.
18. Фельдштейн Д.И. Социальное развитие в пространстве–времени детства / Д.И. Фельдштейн. – М. : Флинта, 1997. – 158 с.
19. Шамионов Р.М. К вопросу об экологической социализации личности / Р.М. Шамионов // Экопсихологические исследования – 2 : монографический сборник / под ред. В.И. Панова. – М. : УРАО «Психологический институт» ; СПб. : Нестор-История, 2011. – С. 355–361.
20. Швалб Ю.М. К проблеме определения экопсихологических систем / Ю.М. Швалб // Актуальні проблеми психології : зб. наук. праць Ін-ту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / за ред. С.Д. Максименка. – К., 2003. – Т. 7: Екологічна психологія. – Ч. 1. – С. 426–433.
21. Швалб Ю.М. Психологічні моделі соціалізації особистості / Ю.М. Швалб // Актуальні проблеми психології. Екологічна психологія. – 2015. – Т. 7. – Вип. 38. – С. 503–517.
22. Ядов В.А. Взаимосвязь ценностных ориентаций и социальных установок / В.А. Ядов // Саморегуляция и прогнозирование социального поведения личности: Диспозиционная концепция. – М. : ЦСПиМ, 2013. – С. 78–88.

Spysok vykorystanykh dzherel

1. Bauman Z. Tekuchaja sovremennost' / Z. Bauman. – SPb.[i dr.]: Piter, – 2008.– 240 s.
2. Vesna E. Socializacija i individualizacija: Zakonomernosti i mehanizmy / E.V. Vesna. – M. : MPPI, 1997. – 200 s.
3. Har'kavets' S. Sotsial'no-psykholohichni vplyvy ta protses sotsializatsiyi osobystosti v umovakh transformatsiynykh zmin / S. Har'kavets' // Visnyk Kyjivs'koho natsional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. – Psykholohiya. – 2014. – #1(1). – S. 27–30.
4. Horban' H.O. Upravlins'ka diyal'nist': ekolohiya vidpovidal'nosti / H.O. Horban' // Aktual'ni problemy psykholohiyi: Zb. nauk. prats' / In-tu psykholohiyi im. H.S. Kostyuka NAPN Ukrayiny / Za red. S.D. Maksymenka. – Zhytomyr: «Vyd-vo ZhDU im. I.Franka, 2010. – Т.7: Ekolohichna psykholohiya. – Vyp. 23. – S. 49–53.
5. Dubovskaja E.M. Tranzitivnost' obshhestva kak faktor socializacii lichnosti[Jelektronnyj resrs] / E.M. Dubovskaja // Psihologicheskie issledovanija. – 2014. – Т. 7, № 36. – S. 7. – Rezhim dostupa: <http://psystudy.ru/index.php/num/2014v7n36/1018-dubovskaya36.html>
6. Leutina A.L. Socializacija detej v sovremennyh pedagogicheskikh issledovanijah / A. L. Leutina // Voprosy obrazovanija. – 2014. – № 3. – S. 152–173.
7. Kobazeva Ju.A. Issledovanie processa socializacii sovremennyh podrostkov v otechestvennoj psihologii / Ju.A. Kobazeva // Psihologija obuchenija. – 2007. – №5. – S. 47–55.

8. Korjagina N.A. Tvorcheskaja aktivnost' kak faktor socializacii lichnosti / N.A. Korjagina // Psihologija XXI stoletija / pod red. V.V. Kozlova. – Jaroslavl' : MAPN, 2008. – T. 1. – S. 351–354.
9. Marcinkovskaja T.D. Problema socializacii podrostkov v sovremennom mul'tikul'turnom prostranstve [Elektronnyj resrs] / T.D. Marcinkovskaja, I.V. Chumicheva // Psihologicheskie issledovanija. – 2015. – T. 8, № 39. – S. 10. – Rezhim dostupa: <http://psystudy.ru/index.php/num/2015v8n39/1094-martsinkovskaya39.html>
10. Miljohin A.V. Aktual'nye problemy socializacii starsheklassnikov v obrazovatel'nom uchrezhdenii / A.V. Miljohin // Psihologicheskaja nauka i obrazovanie. – 2011. – №3. – S. 122–128.
11. Miljohin A.V. Problema socializacii starshih shkol'nikov v uslovijah sovremenogo obrazovanija [Elektronnyj resrs] / A.V. Miljohin // Psihologicheskaja nauka i obrazovanie. – 2011. – №3. – Rezhim dostupa: www.psyedu.ru.
12. Moskalenko V.V. Sotsializatsiya osobystosti : monografija / V.V. Moskalenko. – K. : Feniks, 2013. – 540 s.
13. Moskalenko V.V. Problema vykhovannja v konteksti sotsializatsiji osobystosti / V.V. Moskalenko // Sotsial'na psihholohiya. – 2005. – #2. – S. 3–17.
14. Mudrik A.V. Socializacija vchera i segodnja / A.V. Mudrik. – M. : MPSI, 2006. – 431 s.
15. Orban-Lembryk L.E. Vplyv kryzovykh i stabil'nykh periodiv zhyttya lyudyny na protses yivi sotsializatsiji u suspil'stvi / L.E. Orban-Lembryk // Psykholohiya i suspil'stvo. – 2003. – #2. – S. 55–65.
16. Petrovskij A.V. Problema razvitija lichnosti s pozicij social'noj psihologii / A.V. Petrovskij // Voprosy psihologii. – 1984. – №4. – C. 15–30.
17. Fel'dshtejn D.I. Glubinnje izmenenija sovremenogo Detstva i obuslovlennaja imi aktualizacija psihologo-pedagogicheskikh problem razvitija obrazovanija / D.I. Fel'dshtejn // Vestnik prakticheskoi psihologii obrazovanija. – 2011. – №1(26). – S. 45–54.
18. Fel'dshtejn D.I. Social'noe razvitie v prostranstve–vremeni detstva / D.I. Fel'dshtejn. – M. : Flinta, 1997. – 158 s.
19. Shamionov P.M. K voprosu ob jekologicheskoi socializacii lichnosti / R.M. Shamionov // Jekopsihologicheskie issledovanija – 2 : monograficheskij sbornik / pod red. V.I. Panova. – M. : URAO «Psihologicheskij institut» ; SPb. : Nestor-Istorija, 2011. – S. 355–361.
20. Shvalb Ju.M. K probleme opredelenija jekopsihologicheskikh sistem / Ju.M. Shvalb // Aktual'ni problemi psihologii : zb. nauk. prac' In-tu psihologii im. G.S. Kostjuka APN Ukraïni / [za red. S.D. Maksimenka]. – K., 2003. – T. 7: Ekologichna psihologija. – Ch. 1. – S. 426–433.
21. Shvalb Yu.M. Psykholohichni modeli sotsializatsiji osobystosti / Yu.M. Shvalb // Aktual'ni problemy psykholohiji. Ekolohichna psykholohiya. – 2015. – T. 7. – Vyp. 38. – S. 503–517.
23. Jadov V.A. Vzaimosvjaz' cennostnyh orientacij i social'nyh ustanovok / V.A. Jadov // Samoreguljacija i prognozirovanie social'nogo povedenija lichnosti: Dispozicijna koncepcija. – M. : CSPiM, 2013. – S. 78–88.

Горбань Г.А. Социализация личности и экологичность образовательного пространства.

В статье проведен анализ современных условий социализации личности. Дана общая характеристика процесса социализации личности в образовательном пространстве. Представлена рабочая модель, отражающая составляющие процесса социализации личности. Обоснована необходимость построения образовательного пространства в соответствии с принципом экологичности как определяющего условия эффективной социализации личности.

Ключевые слова: социализация личности, принцип экологичности, образовательное пространство, социальная среда.

Горбань Г. The socialization of an individual and sustainability of an educational space.

The article analyzes modern conditions of the socialization of an individual. The article states that an active expansion of the information space changes the conditions and forms of knowledge gain and complicates the “information – knowledge – cognition – education” ratio. It reviews a general characteristic of a process of personality socialization in the educational space. Socialization is analyzed as a systematic totality of three processes: the process of assigning the social content; the acquiring process of the value system as an individual’s development; the process of broadcasting these values as the modeling of the social environment. It is shown that developing modern strategies which can be implemented in the educational space of educational institutions is a necessary condition for effective socialization.

The model an individual’s socialization is the foundation for developing such strategies. The study presents a working model which reflects components of the socialization process. The necessity of building an educational space in accordance with the principle of ecological compatibility as the defining factor of effective socialization is substantiated. It is emphasized that it is crucial to shape a form of ecological consciousness in the education subjects not only regarding the outside world but also concerning one’s own personality, developing harmonious relationships with other people, and organizing one’s way of life. The main avenues of inquiry of an individual’s socialization in the frame of the environmentalization of the educational space are determined. It reviews a general characteristic of said process in an educational space. The study presents a working model which reflects components of the socialization process. The necessity of building an educational space in accordance with the principle of ecological compatibility as the defining factor of effective socialization is substantiated.

Key words: socialization of an individual, the principle of sustainability, educational space, social environment.